

IDEA (LOPS21)

FI1 Johdatus filosofiseen ajatteluun

1. Filosofia on ajattelun taitoa

Virittäytyminen aiheeseen

- Millainen on hyvä keskustelu? Entä huono?
- Oletko joskus ihmetellyt jotain muiden mielestä normaalia tai itsestään selvää?
- Oletko joskus joutunut myöntämään olleesi väärässä jossain merkittävässä asiassa?
- Oletko aiemmin törmännyt sanaan filosofia?
- Missä yhteydessä? Millainen ennakkokäsitys sinulla on filosofiasta?

Rohkea ajattelija rakastaa viisautta

- Sana *filosofia* tulee kreikan kielen sanoista
 - *filia* (ystävyyys, rakkaus)
 - *sofia* (viisaus).
- Viisaus ei ole vain älykkyyttä ja tietoa, vaan kykyä ymmärtää laajoja kokonaisuuksia ja erottaa, mikä on merkittävää.
- Filosofi ei pyri omistamaan viisautta, vaan suhtautuu siihen kuin rakkaaseen ystävään.
- Filosofiassa arvostetaan
 - rohkeaa itsenäistä ajattelua
 - kykyä ihmetellä ja kyseenalaistaa
 - vaihtoehtoisten ratkaisujen etsimistä.

Mikä on tarinan opetus?

Kiinalainen filosofi Chuangtse kirjoitti muutama tuhat vuotta sitten tarinan Keltaista jokea hallitsevasta virranhengestä.

Mahtavan joen henki iloitsi suuresta voimastaan, kunnes kulkeutui tulvan mukana aina valtamerelle saakka. Valtameren rannalla virranhenki kohtasi meren loputtomuuden ja ymmärsi oman pienuutensa. Valtameren henki nauroi ja sanoi:

”Kaivossa elävän sammakon kanssa ei voi puhua merestä; sen elämänpiiri rajoittuu vain sen omaan koloon. Kesälinnun kanssa ei voi puhua jäädä; sen kokemukset rajoittuvat sen omaan vuodenaikaan. Tänään sinä olet ylittänyt omat rajasi; olet nähnyt meren ja tunnet oman säälittävytesi. Siksi sinun kanssasi voi puhua Suuresta Maailmanjärjestyksestä.”

Laine & Kuhmonen: *Ajattelukirja filosofiaan*

Filosofia muiden tieteiden joukossa

- Filosofia on tieteenaloista vanhin, ”tieteiden äiti”.
 - Muut tieteet ovat erkaantuneet filosofiasta.
- Tiede pyrkii *selittämään* maailmaa.
 - Esim. *Miten* solu toimii? *Mitä* kipu on?
- Filosofiassa *pohditaan* laajempia merkityksiä.
 - *Miksi* olemme täällä? *Miksi* elämässä on kärsimystä?
- Kaikkien tieteiden taustalla on filosofinen perusta.
 - Mitä tieto on?
 - Miksi se on merkittävää?
 - Millä keinoilla sitä pitäisi tavoitella?
 - Tutkimuksen etiikka: Mitä tieteessä ei saa tavoitella? Miten tutkimus toteutetaan eettisesti kestäväällä tavalla?

Filosofia avartaa ajattelua

- Millaista on taitava ajattelu?
- Filosofia on taitoaine, jossa opitaan ajattelun taitoa.
- Tärkeintä ei ole filosofian historia tai ulkoa opitut teoriat, vaan
 - ihmetteleminen ja rakentava kyseenalaistaminen
 - selkeys ja johdonmukaisuus
 - omien kantojen perusteleminen
 - yksittäistapausten taustalla olevien laajojen kokonaisuuksien ymmärtäminen.
- Näiden taitojen harjoittaminen avartaa ja kehittää omaa ajattelua.

Tehtävä

Lue Idea 1 -oppikirjan luvusta 1 Eenariina Hämäläisen kolumni ”Kun ajattelin toisin”.

Pohdi ja keskustele:

- Samastutko kolumniin?
- Oletko joskus itse ajatellut tai toiminut eri tavalla kuin viiteryhmäsi (esim. kaveriporukka, somekupla, oma suku)?
- Miksi toisinajattelemisen on joskus vaikeaa?
- Miksi se on vaikeudesta huolimatta tärkeää?

Onko matka perillepääsyä tärkeämpi?

- Filosofiassa kysymykset ovat yhtä tärkeitä kuin vastaukset.
 - Suuriin kysymyksiin, kuten elämän tarkoitukseen tai todellisuuden perimmäiseen luonteeseen, ei anneta valmiita lopullisia vastauksia.
- Filosofinen pohdinta ei aina johda selvään lopputulokseen, vaan
 - aitoon ihmetykseen
 - eri näkökulmien tutkimiseen
 - vaihtoehtojen vertaamiseen ja punnitsemiseen
 - epävarmuuden ja keskeneräisyyden myöntämiseen.
- Se ei haittaa, kun ajattelee, että matka on perillepääsyä tärkeämpi.

Tehtävä

Pohdi, mitä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia filosofialla on seuraavien kanssa.

- arkinen ajattelu
- uskonto
- tiede
- taide